

יב' באייר תשס"ד

3 במאי 2004

אל תפוצה: א', נצ'(1), ב'(3), ג'(1), ד'(2), ו'

הנדון: חוזר מס הכנסה מס' 7/2004 – מקצועית/משפטית

הנושא: תיקון סעיף 9א לפקודה וחוק גיל פרישה – תיקונים 135 ו-136 לפקודה

רקע

במסגרת חוק גיל פרישה, התשס"ד – 2004 (להלן – "חוק גיל פרישה") וחוק המדיניות הכלכלית לשנת הכספים 2004 (תיקוני חקיקה), התשס"ד – 2004, תוקנה פקודת מס הכנסה בשני תיקונים עקיפים (תיקונים 135 ו-136 לפקודה, בהתאמה).

במסגרת תיקונים אלה, שונתה הגדרת גיל פרישה, ונקבע כי גיל הפרישה יהא כהגדרתו בחוק גיל פרישה. כמו-כן, תוקנו הוראות הסעיף בכל הקשור למיסוי סכומים המתקבלים עקב היוון קצבה, ונקבעה הוראת מעבר להיוון קצבאות של פורשי כוחות הביטחון.

מטרתו של חוזר זה, לפרט את השינויים שנעשו בסעיף בכל הקשור להגדרת גיל פרישה, היוון קצבאות ומיסוין.

בנוסף, תינתן התייחסות בחוזר זה לגבי נישום שבחר במועד פרישתו לשלם מס על המענק במטרה ליהנות מפטור על הקצבה כקבוע בסעיף 9א לפקודה, ומחמת התיקונים שנעשו בסעיף זה כפי שיפורטו להלן, נשלל ממנו הפטור האמור.

כללי

1. סעיף 9א לפקודה, מעניק פטור ממס לקצבה המשתלמת מאת מעביד או קופת גמל. בנוסף, קובע הסעיף הוראות לגבי מי שקיבל גם מענקים פטורים בשל השנים שבעדן משתלמת הקצבה (נוסחת השילוב), וכן הוראות לגבי מיסוי סכומים המשתלמים בדרך של היוון קצבה.

2. הפטור הקבוע בסעיף ניתן רק לנישום שהגיע לגיל פרישה כהגדרתו בסעיף.

3. בעקבות התיקונים שיפורטו להלן, שונתה הגדרת גיל הפרישה שבסעיף, ובהתאם לכך הפטור הקבוע בסעיף יינתן רק למי שהגיע לגיל הפרישה כהגדרתו לאחר התיקון.

תיקונים 135 ו-136 לפקודה

4. במסגרת תיקונים אלה, בוצעו מספר שינויים בסעיף 9א, כמפורט להלן –

4.1. החל מיום 1 בינואר 2004, בוטלה הזכאות לקבלת הפטור לגבי מי שעברו לגביו 25 שנים באישה ו- 30 שנים בגבר מהשנה הראשונה שבעדה משתלמת הקצבה, או שהוא זכאי על-פי דין לקצבת פרישה.

4.2. החל מיום 1 באפריל 2004, הועלה גיל הפרישה הביולוגי המזכה בפטור ממס מ- 55 שנים לאישה ו- 60 שנים לגבר ל- 64 שנים לאישה ו- 67 שנים לגבר או גיל מוקדם יותר בהתאם לגיל מעבר שנקבע.

(דור המעבר מפורט בנספח א')

משמעות שני תיקונים אלה הנה, כי מי שהיה זכאי לפטור הקבוע בסעיף מכיוון שפרש פרישה מוקדמת על-פי דין או מכיוון שחלפו לגביו 25 שנים באישה ו- 30 שנים בגבר מהשנה הראשונה שבעדה משתלמת הקצבה, לא יהא זכאי עוד לפטור ממס על הקצבה המשתלמת עבור חודש ינואר 2004 ואילך, וזאת עד הגיעו לגיל הפרישה הביולוגי הקבוע בסעיף.

לגבי פורשים אלה בלבד, אין צורך לבצע חישוב לפי נוסחת השילוב, אלא בהגיעם לגיל הפרישה הביולוגי, מכיוון שכל עוד לא הגיעו לגיל זה, נשלל מהם הפטור. במועד הגיעם של פורשים אלה לגיל פרישה כאמור, יוצר הצורך לבצע חישוב לפי נוסחת השילוב, וזאת על-מנת לקבוע את שיעור הפטור לו הם זכאים בגין הקצבה החודשית (אם בכלל).

4.3. בוטלה האפשרות לקבלת הפטור לגבי מי שנמנה עם כוחות הביטחון בשנת הפרישה ובשנת המס שלאחריה גם אם היתה לו הכנסה מסעיפים 2(1) או 2(2) לפקודה. כמו-כן, בוטלה הגדרת כוחות הביטחון בשל התיתרותה.

לסיכום:

נכון להיום, נותרו רק שני מצבים בהם יראו אדם כמי שהגיע לגיל פרישה המזכה בפטור, כדלקמן:

- מי שהגיע לגיל הביולוגי הקבוע בסעיף – 64 שנים לאישה ו- 67 שנים לגבר או גיל מוקדם יותר בהתאם לגיל המעבר כמפורט בנספח א' לחוזר זה.
- מי שפרש פרישה מוקדמת מחמת נכות יציבה של 75% לפחות (בכפוף לחישוב לפי נוסחת השילוב אם ניצל בעבר פטור על הפיצויים).

4.4. לסעיף 9א(ה) נוספה הוראה המבהירה את אופן חישוב הפטור הניתן לקצבה החודשית, וזאת לאחר שבוצע בעבר היוון של חלק מהקצבה.

בעבר ניתנו פרשנויות בשוק המנוגדות לעמדת נציבות מס הכנסה והסותרות לדעתנו את תכלית החוק, כי אם בוצע היוון קצבה בשיעור הנמוך מ- 35%, ניתן לקבל על הקצבה לאחר ההיוון פטור נוסף בשיעור השווה ל- 35% בניכוי השיעור שהוון, וזאת גם אם הקצבה שהוונה בעבר היתה בגובה הפטור המקסימלי הקבוע בסעיף (35% מתקרת הקצבה המזכה).

בתיקון המבהיר נקבע, כי אם ניתן בעבר פטור לקצבה שהוונה, יש להפחית מסכום הקצבה החודשית הפטורה (וזאת רק בשנים שלגביהן הוונה הקצבה), סכום השווה לקצבה החודשית הפטורה שהוונה, כשהיא מוכפלת ביחס שבין תקרת הקצבה המזכה בעת קבלת הקצבה בפועל, לבין תקרת הקצבה המזכה כפי שהיתה במועד ההיוון, וזאת על-מנת שסכום ההפחתה ייעשה בערכים ריאליים ללא שחיקה אינפלציונית.

(רצ"ב דוגמא – נספח ב')

4.5. סעיף 9א(ה) העוסק במיסוי סכומים המתקבלים עקב היוון קצבה תוקן, באופן שבוטלה הוראת הפטור המיוחדת שניתנה לסכומים המתקבלים עקב היוון קצבה של מי שפרש מכוחות הביטחון בפרישה מוקדמת, וביחס לכך נקבעה הוראת מעבר.

בהוראת המעבר נקבע, כי פורש זכאי שהיוון קצבה, יהא זכאי לפטור ממס לגבי הסכום המתקבל עקב ההיוון, ובלבד שהסכום שהוון לא יעלה על הסכום שהיה מתקבל מהיוון הקצבה המוכרת, או מהיוון של שיעור מהקצבה המזכה – לפי הנמוך!

(ההגדרות החדשות, הוראת המעבר ושיעורי הפטור מפורטים בנספח ג')

חשוב להדגיש, כי בהוראת המעבר נקבע בין היתר, כי הוראות סעיף 9א(ה) לפני התיקון האמור, יחולו לגבי מי שפרש עד יום 31 בדצמבר 2003 והיוון את הקצבה עד לאותו המועד, והכל לגבי סכום ששולם לו עקב היוון קצבה עד סוף חודש פברואר 2004.

4.6. עוד נקבע, כי הקצבה המוכרת שמקבל יחיד שמלאו לו 60 שנים, והוא אינו זכאי לפטור ממס לפי הוראות סעיף 9א(ב) {מי שטרם הגיע לגיל פרישה ואינו שאירים} – פטורה ממס.

5. הפטור הקבוע בסעיף 9ב לפקודה, יינתן רק למי שהגיע לגיל פרישה כפי שתואר בחוזר זה, שהרי סעיף 9ב קובע פטור של 35% על קצבה ללא מגבלת תקרה, וזאת למי שהגיע לגיל פרישה כהגדרתו בסעיף 9א(א) לפקודה.

הטיפול בנישום שבחר לשלם מס על המענק ומבקש לחזור בו עקב תיקון סעיף 9א לפקודה

6. קיימים נישומים שפרשו ממקום עבודתם בפרישה מוקדמת, והקצבה שקיבלו החל ממועד הפרישה היתה זכאית ליהנות מהפטור הקבוע בסעיף 9א לפקודה מחמת שהגיעו לגיל הפרישה כפי שהוגדר בסעיף ערב תיקונו.
- ישנם נישומים שבחרו בעת פרישתם המוקדמת לשלם את מלוא המס על מענק הפרישה, וזאת במטרה ליהנות מהפטור על הקצבה כאמור לעיל. עתה, לאור תיקון הגדרת גיל הפרישה בסעיף 9א, נשלל מהם הפטור על הקצבה עד הגיעם לגיל הפרישה כפי שתוקן, כך שלמעשה תשלום המס על מענק הפרישה בעבר מתוך מטרה ליהנות מהפטור על הקצבה בעתיד, לא הביא לקבלת הפטור האמור.
7. לגבי נישומים אלה בלבד, החליטה נציבות מס הכנסה לאפשר לחזור מבחירתם שנעשתה בעת הפרישה, ולאפשר להם לבקש פטור ממס על מענק הפרישה ששולם במועד הפרישה לפי סעיף 9(א7) לפקודה.
- בקשה כאמור, תיפגע בפטור הניתן על הקצבה עד כדי שלילתו המוחלטת, וזאת עקב יישום נוסחת השילוב הקבועה בסעיף 9א(ג) לפקודה.
8. הזכאים לבקשת התיקון והתנאים לאישורה –
- 8.1. הוראות אלה יחולו רק אם שנת המס בה נתקבל המענק ניתנת לטיפול על-ידי פקיד השומה או ניתנת לפתיחה לפי סעיף 147 לפקודה, והכל על-פי הוראות הפקודה (סעיפים 145, 147, 152 ו-160).
- 8.2. נישום שלא הגיש דוחות ולא היה חייב להגיש בשנת קבלת המענק ובשנים שלאחריה – יוכל לחזור בו מבחירתו ולבקש את הפטור הקבוע בסעיף 9(א7), רק אם יגיש דוחות לכל אחת מהשנים בהן קיבל קצבה תוך יישום נוסחת השילוב הקבועה בסעיף 9א(ג), והכל בכפוף למועדים הקבועים בסעיף 160 לפקודה.
- 8.3. נישום שהגיש דוחות בשנה בה נתקבל המענק ואילך { כגון: נישום שביצע פריסה לפי סעיף 8(ג)(3), נישום שחייב בהגשת דוחות, נישום שהגיש דוחות עקב סיבה אחרת כגון בקשה להחזר מס } – יוכל לחזור בו מבחירתו ולבקש את הפטור הקבוע בסעיף 9(א7), רק אם כל השנים משנת קבלת המענק ואילך ניתנות לטיפול על-ידי פקיד השומה או ניתנות לפתיחה על-ידי הנציב.
- נישום כאמור, יגיש דוחות מתקנים או בקשה לפתיחת שומה, לפי העניין, תוך יישום נוסחת השילוב הקבועה בסעיף 9א(ג) לפקודה.

במידה ובוצעה פריסה בשנים אלה, יש לתקן בהתאם את סכום המענק המיוחס לכל אחת מן השנים, וזאת לאור ניצול הפטור הקבוע בסעיף 9(א7) לפקודה אשר מקטין את סכום המענק החייב במס שנפרס עד כדי ביטולו.

8.4. במצב בו חלק מהשנים בהן נתקבלה קצבה פטורה אינן ניתנות לטיפול על-ידי פקיד השומה ואף אינן ניתנות לפתיחה לפי סעיף 147 לפקודה – פקיד השומה יפנה למחלקת קופות הגמל שבנציבות.

9. ההוראות האמורות בסעיף 8 לעיל, יחולו גם לגבי נישום שהגיע לגיל פרישה כהגדרתו בסעיף 9א לפקודה (גיל 55 שנים לאישה ו- 60 שנים לגבר), ובעת פרישתו בחר לשלם מס על המענק וליהנות ממלוא הפטור על הקצבה, אולם מחמת כניסתו לתוקף של חוק גיל פרישה החל מיום 1 באפריל 2004, נשלל ממנו הפטור על הקצבה.

ב ב ר כ ה

נ צ י ב ו ת מ ס ה כ נ ס ה ו מ י ס ו י מ ק ר ק ע י ן

נספח א' – גיל המעבר לגיל הפרישה

גיל הפרישה לגבי גבר שנולד עד חודש אפריל 1942 –

<u>גיל (בשנים)</u>	<u>חודש הלידה</u>
65	עד מרס 1939
65 ו- 4 חודשים	אפריל עד אוגוסט 1939
65 ו- 8 חודשים	ספטמבר 1939 עד אפריל 1940
66	מאי עד דצמבר 1940
66 ו- 4 חודשים	ינואר עד אוגוסט 1941
66 ו- 8 חודשים	ספטמבר 1941 עד אפריל 1942
67	מאי 1942 ואילך

גיל הפרישה לגבי אישה –

<u>גיל (בשנים)</u>	<u>חודש הלידה</u>
60	עד מרס 1944
60 ו- 4 חודשים	אפריל עד אוגוסט 1944
60 ו- 8 חודשים	ספטמבר 1944 עד אפריל 1945
61	מאי עד דצמבר 1945
61 ו- 4 חודשים	ינואר עד אוגוסט 1946
61 ו- 8 חודשים	ספטמבר 1946 עד אפריל 1947
62	מאי 1947 עד דצמבר 1949
62 ו- 4 חודשים	ינואר עד אוגוסט 1950
62 ו- 8 חודשים	ספטמבר 1950 עד אפריל 1951
63	מאי עד דצמבר 1951
63 ו- 4 חודשים	ינואר עד אוגוסט 1952
63 ו- 8 חודשים	ספטמבר 1952 עד אפריל 1953
64	מאי 1953 ואילך

דוגמאות להשלכות התיקון לעניין הזכאות לפטור של 35% על הקצבה המזכה

<u>התקופה</u>	<u>תאריך הלידה</u>	<u>גיל פרישה גבר</u>	<u>תאריך הלידה</u>	<u>גיל פרישה אישה</u>
ינואר עד מרץ 2004		60		55
מאפריל 2004	עד מרס 1939	65	עד מרס 1944	60
	אפריל עד אוגוסט 1939	65 ו- 4 חודשים	אפריל עד אוגוסט 1944	60 ו- 4 חודשים
	ספטמבר 1939 עד אפריל 1940	65 ו- 8 חודשים	ספטמבר 1944 עד אפריל 1945	60 ו- 8 חודשים

נספח ב' – הפחתת שיעור ההיוון מהשיעור הפטור של הקצבה

דוגמא

יחיד מקבל קצבה בפועל בסך של 9,492 ₪ לחודש.
תקרת הקצבה המזכה – 6,780 ₪ לחודש.
היחיד החליט להוון 25% מהקצבה לה הוא זכאי.
הנחה – היחיד בגיל פרישה, לא קיבל בעבר מענק פטור ממס, מדד אפס.

המצב לפני התיקון

$$\text{פטור מקסימלי שמגיע} - 2,373 = 6,780 * 35\%$$

$$\text{הקצבה המהוונת} - 2,373 = 9,492 * 25\%$$

מכיוון שהסכום שמהוון זהה לפטור על הקצבה, כל סכום ההיוון פטור ממס.
בעבר עלתה טענה, כי מכיוון שהיחיד היוון רק 25% מהקצבה, מגיע לו פטור נוסף של 10% על הקצבה המזכה החודשית, דהיינו, פטור נוסף של $678 = 6,780 * 10\%$.
עמדת נציבות מס הכנסה – מי שניצל במועד ההיוון את מלוא הפטור המגיע על הקצבה, לא יהא זכאי לפטור נוסף על הקצבה החודשית שנותרה.

המצב לאחר התיקון

הפטור שניתן בעבר על הקצבה שהוונה – 2,373.
כעת, יש להפחית מסכום הקצבה החודשית הפטורה ($2,373 = 6,780 * 35\%$), סכום השווה לקצבה הפטורה שהוונה ($2,373 = 9,492 * 25\%$).
מסקנה – הפטור שנותר לקצבה אחרי ההיוון יהא $0 = 2,373 - 2,373$, ולפיכך, לא יינתן עוד פטור על הקצבה החודשית שנותרה.

נספח ג' – ההגדרות החדשות והוראת המעבר של פורשי כוחות הביטחון

פורש זכאי הוגדר כדלקמן –

"מי שהיה חייל, עובד שירותי הביטחון, שוטר או לוחם שפרש לפני גיל פרישה, ושמתיימרים בו שני אלה –

- הוא פרש על-פי חוק הגמלאות.
- הוא היווה לפי חוק הגמלאות את הקצבה המגיעה לו לפי החוק האמור בשנת המס שבה פרש או בשנת המס שלאחריה".

כמו-כן, הוגדרו המונחים הבאים –

1. **חוק הגמלאות** – חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל – 1970 (להלן – "חוק שירות המדינה גמלאות") וחוק שירות הקבע בצבא ההגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה – 1985 (להלן – "חוק שירות הקבע גמלאות").
2. **חייל** – מי שמשרת בצבא בשירות קבע.
3. **עובד שירותי הביטחון** – עובד שירות הביטחון הכללי או המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים.
4. **שוטר** – לרבות שוטר במשמר הגבול שבמשטרת ישראל וכן סוהר בשירות בתי הסוהר.
5. **לוחם** – חייל, עובד שירותי הביטחון או שוטר, שמתקיימים בו שני אלה –
 - 5.1. השלים חמש שנות שירות, ולעניין חייל – חמש שנות שירות קבע בתוספת פעילות רמה א' או תוספת גבוהה יותר.
 - 5.2. ביום 15 בספטמבר 2003 הוא היה חייל, שוטר או עובד שירותי הביטחון – לפי העניין.
6. **פורש מחמת נכות** – חייל, עובד שירותי הביטחון או שוטר, שמתקיימים בו שני אלה –
 - 6.1. פרש מחמת נכות שאירעה במהלך ועקב שירותו בתפקיד שזיכה אותו בתוספת פעילות רמה א' או תוספת גבוהה יותר.
 - 6.2. ביום 15 בספטמבר 2003 הוא היה חייל, שוטר או עובד שירותי הביטחון – לפי העניין.
7. **פורש מחמת נכות** – אחד מאלה, לפי העניין –
 - 7.1. לגבי חייל – פורש על-פי סעיפים 10(א)2 ו-10(א)3 לחוק שירות הקבע גמלאות.
 - 7.2. לגבי שוטר – מי שקצבתו מחושבת על-פי סעיף 78(ב) לחוק שירות המדינה גמלאות.
 - 7.3. לגבי עובד שירותי הביטחון – מי שקצבתו מחושבת על-פי סעיף 63 לחוק שירות המדינה גמלאות.

שיעור הפטור

להלן יפורטו השיעורים הפטורים מהקצבה המזכה לצורך חישוב הפטור הניתן לסכום המתקבל עקב היוון קצבה של פורש זכאי :

פטור מקסימלי של 35% מהקצבה המזכה	פורש זכאי שהיה חייל או עובד שירותי הביטחון שנולד עד יום 31.12.1964, או פורש זכאי שהיה שוטר שנולד עד יום 31.12.1956
פטור מקסימלי של 30% מהקצבה המזכה	פורש זכאי שהיה חייל או עובד שירותי הביטחון שנולד מיום 01.01.1965 ועד יום 31.12.1966, או פורש זכאי שהיה שוטר שנולד מיום 01.01.1957 עד יום 31.12.1958, או פורש זכאי שהיה לוחם, או פורש שהיה לוחם שפרש מחמת נכות
פטור מקסימלי של 25% מהקצבה המזכה	פורש זכאי שהיה חייל או עובד שירותי הביטחון שנולד מיום 01.01.1967 ועד יום 31.12.1970, או פורש זכאי שהיה שוטר שנולד מיום 01.01.1959 עד יום 31.12.1962
פטור מקסימלי של 14% מהקצבה המזכה	פורש זכאי שהיה חייל או עובד שירותי הביטחון שנולד מיום 01.01.1971 ועד יום 31.12.1974, או פורש זכאי שהיה שוטר שנולד מיום 01.01.1963 עד יום 31.12.1966